

Suminduen bolbora bustia

Krisiak zeharkatutako planetan haserrea eta sumina dira nagusi, politikariekiko eta oro har kontu publikoen gidariekiko desfekzioa nabarmena da, haien beldurra eta ezinegona bezain nabarmena, bide batez esanda. Logika orok esaten du orain dela bi urte zenbait arabiar herrialdetan sortutako eztanda sozialek edonon piztu beharko dutela, baina batez ere Europan eta Mendebaldean, non populazioaren mobilizatzeko erreperitorioa historikoki oso finkatuta dagoen, non gizarte mugimenduek oraindik sekulako indarra gordetzen duten, non iraultzarako eta aldaketarako kultura politikoa erabat errotuta dagoen.

Bada, ez, ez dirudi gauza handirik gertatzen ari denik. Hego Amerikan ezkerreko formulak gobernuetara heldu dira zenbait lekutan, bide demokratikoen bidez, eta indigenismoz superfizialki margotutako betiko politika sozialdemokratikak aplikatzen ari dira. Aberastasunak banatu baino, pobrezia leuntzen ari direla argi dago; baina zenbait mugarekin egingo dute topo, ez badute jadanik egin: diru funtsak batez ere baliabide naturalen politika estraktibo oso bortitzak erabiliz lortzen ari dira, eta hortxe komunitateen aurkaritzak agertzen ari dira; lurralde suntsitu eta kutsatuak ez ditu maite bertan bizi denak, nahiz eta txikizioa kausa handien faboretan izan. Politika estraktiboek elite estraktiboak sortzen dituzte, ustelkeria ere eguneroko ogia dugu halako lekuetan.

Arabiar herrialdeetan erreboltak gerra zibilak bilakatu dira zenbait lekutan, eta beste batzuetan zaharrak hiltzen jarraitzen du, berria jaiotzear nagitzen den bitartean. Gainera, molde berriko—eta *kutreko*— inperialismo bati egin behar

diote aurre halako lekuetan; islamismo fundamentalistaren portaera gero eta gehiago da inperialismo txiro batena, euren erlijioaren irakurketa zurrinak araututako lurralde ahalik eta zabalena eratu nahi dute Afrika eta Eurasiako lurralde askotan. Zalantzarik ez dago Islamak tokian tokiko populazioetan erro sendoak dituela, baina fundamentalisten moldea inposaketaren bidez zabaltzen da. Mali iparraldeko kausa dugu azkenetakoa. Azkenean, Azawad herriak mendeetan zehar ibili dituen lurraldeetan bi kolonialismo mota borrokan ari dira, frantziarra eta islamiarra, eta estatu propioaren abantailaz berriki konturatu diren tuaregak herri zantuetek betidanik egin dutena aplikatzen ari dira, norberaren etsaiaren etsaiarekin epe labur eta geometria aldakorreko itunak bilatzea eta tiroen artean bizirauten saiatzea.

Txinan, irudizko komunismoaren, hazkunde kapitalistaren eta betiko autoritarismo ilunaren abaroan sortu eta garatutako elite ekonomiko eta politikoa berriztatu da Alderdiaren azken kongresuan, eta badirudi lasai antzera ekingo dietela erronka berriei: bitxia bezain artegagarria da zera jakitea, sekulako gerraontzi mordera prestatzen eta portu militarretan inbertsio handiak egiten ari direla. Analisi marxistari segika, argi ikusten omen dute hegemonia ekonomiko eta politikoa berria erabakitzeko gerra mundialaren antzekoren batek egon beharko duela eta hori itsasoan lehiatuko dela. Japonian eta inguru horretan badituzte urduri egoteko motiboak; Ozeano Barean guda tsunamiak altxa daitetze hurrengo hamarkadetan, eta larri ibili bide horretatik Kaliforniako hondartzetaraino ez badira heltzen. Baina Txinan, fanfarre triunfalistaren azpitik, populazioaren aldarrikapenak entzuten hasiak dira. Han ere ustelkeriaren kiratsa palazioetatik ateratzen ari da, eta garapenkeriak sekulako kutsadura eta txikizioa ekarri du zenbait lekutan. Dena dela, zirkulua itxiz, gerrak izan dira beti halako aldarrikapenak isilarazteko sistemarik hoberena.

Eta Europan eta Ipar Amerikan? Krisiak ezberdintasun sozialen larritasuna areagotu du, murrizketek eta doikuntzek

Ongizatearen Estatua hondoratu dute, mass medien espektakuluak jadanik ezin du ustelkeria estali (orain horretaz elikatzten da gehienbat, egia esate aldera), zenbait lekutan Emmanuel Todd frantziar politologoaren profezia betetzen ari da: hau da, esan zuen laster udal hauteskundeetan bakarrik eman ahal izango dugula bozka; begiratu Italia, larri ibili Espainian ez bada laster gertatzen Raxoi kendu eta teknokrata bat ipintzen duela Europar Batasunak... Eta kezka gutxi, total, hauteskunde merkatuan ez dago aukera asko eta.

Haserrea eta sumina agerikoak dira, baina *leit motiv* horrekin egin diren mobilizazioak ez dira arrakastatsuak izan, ez behintzat sistema politikoan egiturazko edota sikiera azalezko aldaketak eragite aldera. Orain gutxi Occupy Wall Street mugimenduari buruzko kritika latza irakurtzeko parada izan dugu, bere buruarekiko maitemindu den mugimendua, salatzen du egileak, Slavoj Zizekek, modako filosofoak, hain zuzen ere horren arriskua nabarmendu ziela arrapostuz. Inperioaren bihotzean errebolta handia eragin zuen mugimendu horrek, baina batez ere sortu du, Madrilgo suminduek bezala, sekulako lurrikara... editoriala. Zenbat liburu eta ikerketa plazaratu dira fenomeno horiek aztertzeko, edo Thomas Frank-ek salatu bezala, suminduekiko maitemina adierazteko? Mendebaldar ezkerak uste asko darama sortzen den edozein mugimendurekin maitemintzen: zapatistek eragin zuten euforia, Seattleko globalfoboek sortu zuten harridura, Egipto eta Tunisiako gertaerek kutsatu zituzten Madrilgo edo Wall Streeteko mugimenduak, baina bere buruarekiko liluran agortzen ari dira azken mugimendu horiek.

Pott-modernismoaren ajeak

Thomas Franken arabera —Ipar Amerikako kultur kritikaria eta aktibista da, *Le Monde Diplomatiquen* irakurri dugu bere purrustada—, Occupy Wall Streeten arazoa elitismoa da, azken hamarkadetan unibertsitatetan garatu den metahizkuntzaz hitz egitea, hitz egitea eta besterik ez egitea,

alegia. Sekulako ahalmena eztabaidatzeko, argudiatzeko, boterearen diskurtsoa deseraikitze... baina besterik ez. Lidergoak mespretxatzen dituzte baina ez dute ahalmenik jendearekin konektatzeko, lau hilabetera *Ocuppy Theory* al-dizkari akademikoa sortu da. Gaude, gugandik hurbilago antzeko parezido gertatu zaiela halako mugimenduei. Fun-tsean, azken urteotan mundu akademikoan hedatu den edo-zein post-disziplinatan —post-estrukturalismoa, post-mar-xismoa..., *post* aurritzia erabili behar da ahalik eta ulertezi-nen izan behar duen edozein berba-pirrilera ezerezean egi-turatzeko (edo *post-egituratzeko?*)— gainhezi den belaunal-diak —*erasmus* bidaia ugari egin ostean eta pare bat mas-ter— parranda bukatzen dela eta lanik ez dagoela ikustean egin duen protesta bortitza izan da haserretuena, edo hala-ko jendea izan da ikusgarriena bertan, gehien hitz egin izan duena, hori seguru; eta, azkenean, horrenbeste berba eta ge-ro..., mugimenduan botere guneak eraikitze edozein saio maisuki deseraiki dute, eta mugimendua bera, bada, nahiko deseraikia geratu da, behar den moduan. Meredith Haaf alemaniar idazleak kritika bortitza egin dio berea den be-launaldiari, bere arintasunagatik, edozein engaiamendu ko-lektiborako ezintasunagatik. Erretolika handia eta ekintza gutxi garai pott-modernoetan.

Norman Birnbaum-ek, oraingo belaunaldia hezi duen ez-kerreko iparramerikar intelektual prototipikoak, berriki pla-zaratu du bere autokritika: gizakion duintasunaren defentsa eta gure giza ahultasunetikiko begirunea bateratzeko dizipli-na aszetikoa behar da eta nolabaiteko inspirazioa, diosku; umiltasuna, azken finean. Alta, XX. mendearen azken ha-markadetatik aurrera harrokeria intelektuala hedatu da mun-duan zehar, dena deseraiki eta berreraiki daitekeelakoan; humanismoaren ikuspegi anker eta harroenak esan digu ez dugula ezer kontserbatu behar, natura ere ez dugula behar, natura ez garela, gizaki jainkotuok edozer egiteko gai gare-la. Baina azkenean errealitatea inposatu egiten da; bai, edo-zein gauza esateko gai gara, baina egin, hori beste kontu bat

da. Gure berbaldiak ez dira beti performatiboak, utopia marraztu ahal dugu, helbururen bat markatzekotan, baina bidean zer gertatuko den, hori ez dago idatzita, ezta gure ahalmenetan ere. Baina XX. mendearen hasieran proiektatu ziren utopiak hain handinahiak izan ziren, porrotak hain odoltsuak, ezen belaunaldi berriei ez omen baitzaie gogorik geratu inolako bidetan saiatzeko ere.

Konfiantza eraiki

Baina bitartean beste gauza batzuk gertatzen dira munduan; aletu ditzagun, bada, baikortasunerako zenbait motibo: бага, Chiapastik oraindik noizean behin albisteak helitzen dira, eta horrela jakiten dugu zapatistek segitzen dutela bertako antolamendu alternatiboak eta demokraziaren forma berriak eraikitzen, mass medien arretarik gabe baina jendearen poz eta haserreerik erantzunez; biga, geroz eta jende gehiagok ikusten du munduan gure zirkulu etikoa zabaldu behar dugula, pertsona guztiek duintasunerako eskubidea dugula eta fisonomikoki gure antz handia duten abere eta piztiek ere duintasuna merezi dutela: ezta gure euskal sukaldari distiratsuenak ere ez duela eskubiderik ahateak eta antzarak torturatuz lortzen den *foiea* saltzeko, gure kulturaren gailurra bailitzan; higa, orain urte batzuk alterglobalismoaren ikurra zen Tobin tasa orain Europako agintariek ezarri nahi dute, eta gutxi dela eta berandu datorrela iruditzen ahal zaigu, baina, enfin...; laga, Ipar Euskal Herrian bertan propio sortutako dirua, *euskoa*, ehunka herritar hasi da erabiltzen bertako ekonomia eta harremanak sustatzeko asmoz.

Dirua asmatuz ez da kapitalismoa akitzen —egia esan, kapitalaren sorgin-gurpila (irabazkinak-inbertsioa-irabazkinak inbertitzeko zer edo zer topatu behar) ez elikatzeko egin daitekeen bakarra lanik ez egitea da, hau da, dirurik ez irabaztea—, baina bai tokian tokiko konfiantza eraikitzen; dirua, azken finean, bere desbideratze finantzarioa baino lehen, horixe besterik ez baita, konfiantza. «Diruaren jarioak

lokalki kontrolatzea ideia xarmanta da, gure destinoaren jabe gara», dio Donapaleuko dendari batek; eta horra hor berriro ere utopismoaren bekatua, bere diskurtsoa deseraiki daiteke, ziur zer edo zer txarto ateratzen dela proiektu horretan, baina arrazoi du, ideia xarmanta da gure destinoaren jabe izan gaitzkeela, eta merezi du, gure ahuldadeek bidean zenbait hondamendi ekarriko digutela jakitun, erronkari eustea, konfiantza eraiki eta harrokeria deuseztatzea.¶